

вирощених з гібридного насіння. Так, за співвідношення батьківських форм МФ 3 : БФ 1 та схеми висаджування 70Ч30 см відмічено істотне зростання в коренеплодах основних біохімічних показників: вміст сухої речовини 19,04%, загального цукру 15,04%, зменшення вмісту нітратів до рівня 97,3 мг/кг. Встановлено, що в коренеплодах, які було вирощено за співвідношення батьківських форм МФ 3 : БФ 1 та схеми висаджування 70Ч20 см, істотно зростає вміст аскорбінової кислоти (11,11 мг/100 г), а за співвідношення батьківських форм МФ 2 : БФ 2 за

схеми висаджування 70Ч30 см – вміст бетаніну (575 мг/100 г).

Отже, за вирощування насіння гібридів одностовикового буряку столового в богарних умовах Лівобережного Лісостепу України для отримання високого рівня гібридності (92%) краще застосовувати співвідношення материнських та батьківських форм як 3 : 1 та схему висаджування рослин 70 x 30 см.

Ключові слова: буряк столовий, гібрид, співвідношення батьківських компонентів, схеми висаджування.

УДК:635.656:631.82:631.847(477.7)

СОРОКУНСЬКИЙ С. С.

Інститут зрошувального землеробства НААН, 73483, м. Херсон, сел. Наддніпрянське
e-mail: izz.ua@ukr.net , тел. +380552361196

ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ ГОРОХУ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

До перспективних культур степової зони України належить горох, який має дуже високу ступінь утилізації врожаю та продуктів метаболізму рослин. Збалансоване сполучення білково-вуглеводного комплексу, біологічно активні та мінеральні речовини роблять горох цінним джерелом харчового білка, вихід якого з 1 га посівів досягає до 300 кг. Зерно гороху містить від 16 до 34% білка, до 54% вуглеводів, 1,6% жиру, понад 3% зольних речовин. Білок гороху є повноцінним за амінокислотним складом і засвоюється в 1,5 рази краще, ніж білок пшениці. В ньому міститься 4,6% лізину, 11,5% аргініну, 1,2% триптофану (від сумарної кількості білка), тоді як у складі білка пшениці тільки 2,3% лізину та 3,6% аргініну. Горох широко вживається в їжу у вигляді різноманітних продуктів харчування, які характеризуються приємним смаком і високою поживністю.

Горох – невибаглива до тепла культура, проте в період формування зерна йому необхідна температура близько 25°C. У посушливих умовах Південного Степу він різко знижує урожай – опадають квітки, зменшується озерненість бобів і маса 1000 насінин, що є проявом термічного стресу, тому, на думку багатьох вітчизняних вчених, його також доцільно вирощувати на зрошуваних землях, утримуючи вологу ґрунту на рівні 70% НВ. Слід відзначити, що надмірне зволоження також негативно впливає на продуктивність гороху – дуже розвивається вегетативна маса, на що витрачається багато поживних речовин і врожай зерна значно знижується. Крім того, при цьому рослини дуже уражуються хворобами. До ґрунтів у гороху підвищені вимоги. Найкращими для нього є середні за механічним складом суглинкові та супіщані родючі чорноземні ґрунти, багаті на фосфор, калій, з нейтральною та слабкокислою реакцією ґрунтового розчину. Горох належить до одного з найкращих

попередників для більшості зернових й овочевих культур і є бажаним компонентом сівозмін.

Продуктивність гороху значною мірою залежить від якості насіння. Висівати необхідно добре сформоване, добірне за масою 1000 зерен, чисте, не пошкоджене гороховим зерноїдом (брухусом), висококондиційне насіння 1□3 репродукції. Одним із факторів, що стримує нарощування виробництва екологічно чистої продукції гороху для її реалізації на вітчизняному та закордонному ринках, розширення посівних площ та підвищення якості, є нестача насіння нових високопродуктивних районованих та адаптованих сортів, внаслідок низького коефіцієнту розмноження гороху та неповного вивчення окремих елементів сортової агротехніки в зоні Південного Степу України.

Таким чином, важливе значення у теперішній час і на перспективу має забезпечення населення України екологічно чистими продуктами харчування, багатими протеїном та іншими корисними речовинами. Вагома роль у вирішенні цієї проблеми належить гороху, виробництво якого в Україні має тенденцію до зростання. Проте недостатньо відпрацьована технологія вирощування насіння культури, особливо з врахуванням кліматичних змін та генетичного потенціалу нових вітчизняних сортів. Тому існує необхідність у розробці елементів ресурсозберігаючої технології його виробництва насіння гороху сортів із застосуванням нормованих доз мінеральних добрив на фоні застосування бактеріальних і мікродобрив, які значно дешевші за традиційні добрива, маловитратні при внесенні, не шкодять довкіллю та завдяки мікродозам є абсолютно безпечними для людей, а також оптимізації захисту рослин, який базується на використанні інтегрованих методів.

Ключові слова: горох, насіння, сорт, захист рослин, удобрення, підживлення, продуктивність, якість.